

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Наукова спеціальність: 035 Філологія

Рівень вищої освіти: третій - доктор філософії (PhD)

II. Цикл професійної і практичної підготовки

Дисципліна: Основи теорії сучасної комунікації (3 кредити ЄКТС, 90 год., 26 год. аудиторних: 14 год. лекції, 12 год. практичні заняття)

Статус: обов'язкова

Викладач: доктор. філол. наук, професор, завідувач кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики Семенюк О.А.

Анотація. Галузь соціально-наукового знання, яка вивчає вербальну комунікацію, дотепер не отримала однозначної назви у вітчизняному мовознавстві та в інших країнах пострадянського простору, її номінативна парадигма охоплює «комунікативістику», «комунікалогію», «комунікативні дисципліни», «теорію і практику комунікації». У царині соціальних наук Заходу ця галузь відома як *Theory of Communication (теорія комунікації)* і посідає окреме місце як парадигма аналізу мовно-культурного спілкування.

Зміни в лінгвістичних наукових парадигмах, нові соціальні пріоритети зумовлюють необхідність удосконалення змісту вищої філологічної освіти в Україні шляхом посилення в ній комунікативно-дискурсивної складової. Традиційні курси з мовознавства, аспекти теорії мови доцільно доповнити комунікативними дисциплінами, в першу чергу – **теорією комунікації**, яка синтезує погляди на текст (дискурс) як комплексну інформаційно-семіотичну систему, засіб і результат комунікації, об'єкт пізнання та носій культурного коду нації.

Предметом навчальної дисципліни є: сучасна комунікація розглядається на когнітивних, соціальних і культурних засадах з урахуванням контексту. Учасники спілкування, обираючи певні мовні засоби, керуються власними інтенціями, стратегіями їхньої реалізації, особливостями соціокультурного контексту.

У центрі уваги сучасного філологічної науки – *діяльнісний* аналіз реально функціонуючого дискурсу в широкому соціально-культурному контексті. Діяльнісний підхід тлумачить *дискурс (текст)* як *діяльність людини*. Антропологічна спрямованість лінгвістичних і літературознавчих розвідок, урахування людського чинника як складника комунікативного процесу, а також національної й культурної специфіки вербальної взаємодії мовців посідають чільне місце в філологічних студіях третього тисячоліття. Залучення людського чинника в лінгвістику і літературознавство змінює природу об'єкта та предмета самої науки: фахівець-філолог має справу безпосередньо з комунікативною діяльністю людини, котра володіє такою ж свідомістю, як і дослідник. Продукт такої комунікативної діяльності складає *мовлення як цілеспрямована соціальна дія, або дискурс*.

Мета навчальної дисципліни: формування в аспірантів здатностей до опанування сучасної системи лінгвопсихологічних, соціолінгвістичних, та прагмалінгвістичних знань про структуру, закономірності та важливі явища комунікації. Розуміння й аналіз особливостей і правил поведінки у різних комунікативних ситуаціях, набуття ефективних умінь спілкування, в першу чергу, в контекстах міжмовного (міжкультурного) спілкування.

Завдання дисципліни:

- 1) системне викладення основних тем та проблем теорії сучасної комунікації, оволодіння аспірантами необхідними поняттями та термінологією;
- 2) висвітлення поняття комунікативного процесу та його складників; опис видів, аспектів, сфер та функцій комунікації;
- 3) оволодіння інформацією щодо особливостей використання мови як коду та шляхи підвищення ефективності спілкування рідною та іноземними мовами;
- 4) розвиток розуміння тексту як соціально-психологічного феномена;
- 5) формування умінь аналізу дискурсу як соціальної інтеракції, структури та процесу; засвоєння знань про інституційні види дискурсу та їхні особливості;

б) оволодіння системою знань про особливості функціонування мовних, психокультурних ресурсів у дискурсі; дослідження проблематики етноспецифіки сучасної комунікації.

знання:

- система понять теорії сучасної комунікації;
- основні складники комунікативного процесу, їхня структура та роль у вербальній комунікації;
- парадигма ролей/позицій комунікантів як учасників комунікативного процесу;
- особливості спілкування, правила оптимальної поведінки в комунікативних ситуаціях спілкування рідною та іноземною мовою;
- система комунікативних ресурсів, якими користуються мовці для створення, передачі та сприйняття повідомлень;
- роль невербальних засобів у спілкуванні; основні види комунікативних дискурсів та їхні провідні характеристики

уміння:

- виокремлювати компоненти комунікативного акту як структури та його категорії:
- варіювати комунікативними ролями, когезія, когеренція, метакомунікативні маркери, дейксис дискурсу, комунікативними стратегіями та розуміти їхні експоненти;
- аналізувати найбільш поширені види комунікативних дискурсів;
  - ідентифікувати етноспецифічні явища комунікації, які здатні породжувати непорозуміння/конфлікт у процесі міжкультурної комунікації, аналізувати проблемні ситуації міжкультурного спілкування;
  - препарувати усний та писемний дискурс, виокремлюючи в ньому труднощі розуміння у процесі моно- та полімовної комунікації.

досвід:

- аналізу та порівняння результатів досліджень вітчизняних й іноземних дослідників з обраної тематики;

- розширення власної системи знань, постійного підвищення інтелектуального рівня, професійної майстерності на основі самоосвіти, сприйняття, синтезу наданої інформації, її застосування;
- критичного аналізу, контролю, розуміння основних питань, пов'язаних зі знаннями в галузі комунікації;
- проведення бібліографічної роботи із залученням сучасних інформаційних технологій.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання	Найменування навчальних дисциплін, практик
II. Цикл професійної і практичної підготовки		
<p>Фахова (здатність ефективно використовувати сучасну методологію дослідження, планувати й прогнозувати свій подальший професійний розвиток; здатність здійснювати дослідження в галузі мовознавства)</p>	<p>Знати: наукові дослідження, що забезпечують здатність аналізувати, оцінювати й порівнювати альтернативи, генерувати оригінальні ідеї у сфері теорії та практики комунікації; методику роботи з монографічною і періодичною науковою вітчизняною та іноземною літературою для знайомства й використання новітніх досягнень у галузі гуманітарних наук.</p> <p>Уміти: коректно формулювати наукову проблему та дослідницькі завдання, визначати актуальність та новизну наукової роботи; відбирати необхідну інформацію і фактичний матеріал для підготовки та проведення дослідження відповідно до поставленої мети та визначених завдань; умотивовано обирати та застосовувати спеціальні й загальнонаукові методи для проведення наукового дослідження.</p> <p>Володіти: здатністю аналізу та порівняння результатів досліджень вітчизняних й іноземних дослідників з обраної тематики; розширення власної системи знань, постійного підвищення</p>	<p>Основи теорії сучасної комунікації</p>

	інтелектуального рівня, професійної майстерності на основі самоосвіти, сприйняття, синтезу наданої інформації, її застосування; критичного аналізу, контролю, розуміння основних питань, пов'язаних зі знаннями в галузі мовної, міжкультурної комунікації; проведення бібліографічної роботи із залученням сучасних інформаційних технологій.	
--	--	--

Література (вибрана)

Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. – 342 с.

Донец П.Н. Основы общей теории межкультурной коммуникации: научный статус, понятийный аппарат, языковой и неязыковой аспекты, вопросы этики и дидактики. – Харьков: Штрих, 2001. – 386 с.

Кашкин В.Б. Введение в теорию коммуникации: Учеб. пособие. – Воронеж: Изд-во ВГТУ, 2000. – 175 с.

Макаров М.Л. Основы теории дискурса. – М.: ИДТГК “Гнозис”, 2003. – 280 с.

Почепцов Г.Г. Теорія комунікації. – Київ: Спілка рекламистів України, 1996. – 298 с.

Семенюк О.А., Паращук В.Ю. Основи теорії мовної комунікації: Навч. посібник. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 240 с.

Scollon, Ron, Scollon, Suzanne, W. Intercultural communication: a discourse approach. – 2nd edition. – Malden, MA: Blackwell Publishers Ltd., 2001. – 316 p.